

Sygn. akt IV U 19/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Lidia Łataś

Protokolant Katarzyna Kilan

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2016r. w Częstochowie

sprawy J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o zwrot świadczeń pobranych nienależnie

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 19 listopada 2015r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że odwołujący J. S. nie pobrał za okres od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r. nienależnego świadczenia w kwocie 948,42 zł i nie ma obowiązku zwrotu tej należności.

Sygn. akt IV U 19/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 listopada 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. zobowiązał ubezpieczonego J. S. do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r. w kwocie 948,42 zł i odsetek za okres od 11 sierpnia 2015r. do 19 listopada 2015r. w kwocie 17,77 zł, łącznie 966,19 zł z tytułu renty rodzinnej uprawnionej córki M. S..

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony. Domagał się jej zmiany i uznania, że świadczenia pobrane za okres od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r. były należne.

Ubezpieczony wskazywał, iż jest uprawniony do pobierania renty rodzinnej dla córek E. i M.. Podał przy tym, iż córka M. ma orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z powodu rozległej wady serca. Wyjaśniał, iż córka ta początkowo uczęszczała do Zespołu Szkół(...)w C., ale z powodu częstych nieobecności w szkole w związku z chorobą serca ze szkoły zrezygnowała. Po odebraniu dokumentów z tej szkoły nie zgłosił tego faktu z powodu nieznamomości przepisów oraz głównie z powodu nieobecności w miejscu zamieszkania ze względu na wyjazd zdrowotny do uzdrowiska nad morzem. Argumentował, iż żądanie zwrotu kwoty 966,19 zł stanowi olbrzymi wyłom w budżecie domowym.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania, wywodząc jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

M. S. urodziła się (...) Uprawniona jest do pobierania renty rodzinnej po zmarłej matce, która wypłacana jest do rąk ojca J. S.. W związku

z przedłożeniem zaświadczenia Zespołu Szkół (...) w C. potwierdzającego, że M. S. jest uczniem klasy I i planowany termin ukończenia szkoły przypada na 2018r., organ rentowy decyzją z dnia 27 listopada 2014r. ustalił prawo do renty dla niej do 31 sierpnia 2018r. W dniu 11 września 2015r. organ rentowy zwrócił się do Zespołu Szkół (...) w C. o udzielenie informacji czy córka ubezpieczonego kontynuuje naukę w szkole. Pismem z dnia 15 września 2015r. Zespół Szkół (...) w C. poinformował, że M. S. była uczennicą klasy 1 TD Technikum w roku szkolnym 2014/2015 i odebrała dokumenty ze szkoły w dniu 13 lipca 2015r.

Decyzją z dnia 25 września 2015r. organ rentowy dokonał zmiany liczby osób uprawnionych do renty i od 1 października 2015r., tj. od najbliższego terminu płatności świadczenia rentę rodzinną przyznano wyłącznie dla E. S.. Jednocześnie ZUS pouczył odwołującego o konieczności poinformowania czy córka M. podjęła naukę w miesiącu wrześniu w innej szkole. W przypadku nie przedłożenia w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma zaświadczenia za okres od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r. zostanie wydana decyzja o nienależnie pobranych świadczeniach.

W dniu 19 listopada 2015r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Ubezpieczony w dniu 14 grudnia 2015r. przedłożył zaświadczenie wydane przez (...) Liceum Ogólnokształcące (...) w C. potwierdzające, że M. S. jest uczennicą semestru drugiego w roku szkolnym 2015/2016.

Decyzją z dnia 21 grudnia 2015r. podjął od 1 grudnia 2015r. wypłatę renty rodzinnej dla M. S.. Jednocześnie zwrócił się o pilne nadesłanie zaświadczenia szkolnego córki M. z podaniem od kiedy jest uczennicą Liceum Ogólnokształcące (...), co jest niezbędne w związku z ustaloną nadpłatą świadczenia za okres od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r.

dowód: akta ZUS.

M. S. od urodzenia jest osobą niepełnosprawną z przyczyn kardiologicznych, od 14 listopada 2014r. jest osobą o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Od 1 września 2014r. była ona uczniem technikum w Zespole Szkół (...) w C.. Po zakończeniu roku szkolnego doszła jednak do wniosku, że ze względu na swój stan zdrowia miałaby problem z wykonywaniem zawodu, w którym się kształci, dlatego postanowiła zacząć naukę w liceum. W dniu 13 lipca 2015r. odebrała dokumenty z tej szkoły. W sierpniu 2015r. złożyła dokumenty do (...) Liceum Ogólnokształcącego (...) w C. i od 1 września 2015r. podjęła naukę w tej szkole. Następnie przez większość września i część października, wraz z towarzyszącym jej ojcem, przebywała na turnusie rehabilitacyjnym.

dowód: akta ZUS, informacja (...) Liceum Ogólnokształcącego (...) w C. (k. 16 akt), statut tej szkoły oraz wyjaśnienia ubezpieczonego (k. 22-22v akt).

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Wedle ust. 2 tego artykułu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia czy M. S. kontynuowała naukę w szkole w okresie od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r.

i w związku z tym, czy świadczenia wypłacone za ten okres były świadczeniami należnie pobranymi.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że córka ubezpieczonego, w związku ze swoim stanem zdrowia, po zakończeniu roku szkolnego, w trakcie wakacji, tj. w lipcu 2015r. odebrała dokumenty z jednej szkoły, by w sierpniu 2015r. złożyć je w innej szkole i rozpocząć w niej naukę od września 2015r. W ocenie Sądu w tej sytuacji świadczenie za okres od 1 sierpnia 2015r. do 30 września 2015r. nie powinno być uznane za nienależnie pobrane.

Jak wyjaśniał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 listopada 2004r. (sygn. I UK 3/04, OSNP 2005/8/116) renta rodzinna przysługuje dziecku uczącemu się

w szkole, także w okresach przerw w nauce, niezależnie od tego, czy formalnie zachowało ono status ucznia. Stwierdził, że nie budzi wątpliwości stwierdzenie, że ukończenie nauki

w szkole jest efektem, co do zasady, pobierania nauki, co wiąże się na ogół z uczęszczaniem do szkoły, a zatem z byciem uczniem. Za kontynuowanie nauki uznaje się przeto trafnie, niektóre przerwy w faktycznym jej pobieraniu. W odniesieniu do nauki w szkołach wyższych za czas jej kontynuowania uznano okres urlopu dziekańskiego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r., II UKN 739/99, OSNAPiUS 2002 nr 9, poz. 215). W stosunku do uczniów szkół średnich nie stanowi przerwy w pobieraniu nauki "urlop zdrowotny" (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 kwietnia 1992 r., III AUr 192/92, OSA 1992 nr 10, poz. 53). Ukończenie nauki następuje najczęściej poprzez wypełnienie przez ucznia wymagań programowych, czego potwierdzeniem jest świadectwo ukończenia szkoły. Może być ono wszakże rezultatem innych także okoliczności (zdarzeń) niż uzyskanie świadectwa ukończenia szkoły. Na gruncie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy przez ukończenie nauki w szkole należy rozumieć również jej zaprzestanie, np. przez skreślenie z listy uczniów. Definitywne (ostateczne) skreślenie z listy uczniów powoduje w zakresie prawa do renty rodzinnej taki sam skutek, jaki wynika z ukończenia nauki potwierdzonego świadectwem szkolnym. Powstaje jednak problem, czy przerwa w edukacji wynikająca ze skreślenia z listy uczniów i ponownego przyjęcia w ich poczet (przerwa formalna) powinna być traktowana inaczej niż przerwa faktyczna (urlopy). Zwłaszcza wtedy, gdy są one spowodowane i uzasadnione takimi samymi lub podobnymi, zbliżonymi rodzajowo, okolicznościami o charakterze obiektywnym (np. stanem zdrowia utrudniającym lub uniemożliwiającym naukę). W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) nie przewidziano instytucji urlopu zdrowotnego. Stan zdrowia uczniów objętych obowiązkiem szkolnym, tj. w wieku do ukończenia 18 roku życia (art. 15 ustawy o systemie oświaty), nie może stanowić przyczyny skreślenia z listy uczniów. Uzasadnia jedynie zmianę szkoły (art. 39 ust. 2a tejże ustawy) bądź objęcie kształceniem specjalnym lub indywidualnym nauczaniem (art. 71b ust. 1 i 2). Gdyby trudności w nauce spowodowane wyłącznie stanem zdrowia ucznia stanowiły jedyną przyczynę przerw w kontynuowaniu przez niego nauki

w rezultacie skreślenia z listy uczniów, przerwy te, ze względów aksjologicznych

i funkcjonalnych, należałoby na gruncie art. 68 ust. 2 pkt 2 ustawy zrównać w skutkach

z przerwami faktycznymi wynikającymi z udzielenia uczniowi "urlopu zdrowotnego". W sferze wartości nie ma zasadniczej różnicy (jeżeli w ogóle jest) między przerwami spowodowanymi stanem zdrowia ucznia - faktyczną i formalną - w uczęszczaniu do szkoły (pobieraniu nauki czy też, jak się najczęściej mówi i pisze - jej kontynuowaniu). Renta rodzinna pełni wszak głównie funkcję alimentarną. Jej celem podstawowym jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom, które, ze względu na wiek, stan zdrowia lub kształcenie się, nie mają możliwości pozyskiwania tychże środków własną pracą (działalnością zarobkową). Stanowi pieniężną rekompensatę utraty,

przede wszystkim, ale nie tylko ekonomicznego, wsparcia ze strony zmarłego rodzica (innej osoby, na której ciążył obowiązek alimentacyjny wobec dziecka). Dlatego też przysługuje każdemu dziecku uczącemu się w szkole, także w okresach przerw w nauce, i to niezależnie od tego czy formalnie zachowało ono status ucznia.

Powyższe stanowisko Sądu Najwyższego należy w pełni podzielić. Odnosi się ono również do sytuacji zastanej w niniejszej sprawie. Córka odwołującego bowiem w związku ze swoim stanem zdrowia zmuszona była zrezygnować z nauki w szkole, aby następnie złożyć dokumenty do innej szkoły, w której mogła się uczyć i faktycznie naukę w tej szkole podjęła. Zmiana szkoły miała miejsce w trakcie wakacji, gdy w istocie obowiązek szkolny nie jest przez dzieci i młodzież realizowany. Niewątpliwie odwołujący nie powinien ponosić ujemnych konsekwencji związanych z zaistniałą sytuacją. M. S. we wrześniu 2015r. była już uczniem w nowej szkole, także w sierpniu 2015r. nie powinna być traktowana jako osoba, która nauki nie pobierała. Nie zaszyły zatem okoliczności powodujące zawieszenie czy zmniejszenie prawa do renty rodzinnej, a tym samym świadczenie rentowe wypłacone ubezpieczonemu nie może zostać uznane nienależnie pobrane. Należy przy tym podkreślić, iż trudno czynić jakiegokolwiek zarzuty co do postępowania ZUS, w stosunku do odwołującego. Odwołujący bowiem wezwany do złożenia dokumentów, przez dłuższy okres czasu nie reagował. W tej sytuacji organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Orzeczono jak sentencji w oparciu o powołane przepisy oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.